

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

I. ÚS 33/95

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Mrázovej a sudcov JUDr. Jána Klučku a JUDr. Richarda Rapanta o podnete Ing. Petra Ďuračku, bytom Bratislava, Ľanová 4, zastúpeného advokátom JUDr. Jozefom Malým, Bratislava, Cukrová 14, vo veci porušenia jeho základných práv dočasnou komisiou Mandátového a imunitného výboru Národnej rady Slovenskej republiky zriadenej na preskúmanie platného zvolenia poslancov Národnej rady za Demokratickú úniu Slovenska podľa zákona Slovenskej národnej rady č. 80/1990 Zb. o voľbách do Slovenskej národnej rady v znení neskorších predpisov na svojom neverejnom zasadnutí 29. novembra 1995 takto

r o z h o d o l :

1. Podnetu Ing. Petra Ďuračku v časti namietajúcej porušenie svojho základného práva upraveného v čl. 19 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky tým, že si dočasná komisia Mandátového a imunitného výboru Národnej rady Slovenskej republiky vyžiadala petičné archy Demokratickej únie Slovenska z úschovy Ministerstva vnútra Slovenskej republiky **n e v y h o v u j e .**

2. Podnetu Ing. Petra Ďuračku v časti namietajúcej porušenie svojho základného práva upraveného v čl. 19 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky tým, že dočasná komisia Mandátového a imunitného výboru Národnej rady Slovenskej republiky otvorila zapečatené petičné archy Demokratickej únie Slovenska **n e v y h o v u j e .**

3. Podnetu Ing. Petra Ďuračku v časti namietajúcej porušenie svojho základného práva upraveného v čl. 19 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky tým, že dočasná komisia Mandátového a imunitného výboru Národnej rady Slovenskej republiky skúmala osobné údaje signatárov petičných archov Demokratickej únie Slovenska n e v y h o v u j e .

4. Zhotovením kópií vyžiadaných petičných archov Demokratickej únie Slovenska dočasná komisia Mandátového a imunitného výboru Národnej rady Slovenskej republiky p o r u š i l a základné právo signatára petičného archu Ing. Petra Ďuračku na ochranu pred neoprávneným zhromažďovaním údajov o svojej osobe upravené v čl. 19 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, čím došlo k ujme na jeho právach podľa čl. 12 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 3 ods. 3 ústavného zákona č. 23/1991 Zb., ktorým sa uvádza Listina základných práv a slobôd.

5. Podnetu Ing. Petra Ďuračku v časti namietajúcej porušenie svojho základného práva upraveného v čl. 19 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky tým, že dočasná komisia Mandátového a imunitného výboru Národnej rady Slovenskej republiky oboznamovala s obsahom petičných archov Demokratickej únie Slovenska ďalšie neoprávnené osoby a ináč s nimi manipulovala n e v y h o v u j e .

6. Podnetu Ing. Petra Ďuračku v časti namietajúcej porušenie svojho základného práva upraveného v čl. 22 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky tým, že si dočasná komisia Mandátového a imunitného výboru Národnej rady Slovenskej republiky vyžiadala z úschovy Ministerstva vnútra Slovenskej republiky petičné archy Demokratickej únie Slovenska, otvorila ich, skúmala osobné údaje ich signatárov, zhotovila z nich kópie, oboznamovala s ich obsahom ďalšie neoprávnené osoby a ináč s nimi manipulovala n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len "ústavný súd")

dostal 24. novembra 1994 podanie Ing. Petra Ďuračku, bytom Bratislava, Ľanová 4, označené ako "Podnet na začatie konania podľa čl. 130 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky pre porušenie práva občana na ochranu pred neoprávneným zhromažďovaním, zverejňovaním alebo iným zneužívaním údajov o svojej osobe (článok 19 ods. 3), ako aj pre porušenie ochrany osobných údajov (článok 22 ods. 1) Ústavy Slovenskej republiky". Z dôvodov v ňom uvedených pisateľ podnetu uviedol: "K porušeniu môjho ústavného práva (ako aj práv ostatných signatárov petičných hárkov podporujúcich vstup DÚ do volieb) na ochranu pred neoprávneným zhromažďovaním, zverejňovaním alebo iným zneužívaním údajov o svojej osobe (článok 19 ods. 3), ako aj k porušeniu ochrany osobných údajov (článok 22 ods. 1) garantovaných Ústavou Slovenskej republiky došlo tým, že predseda Mandátového a imunitného výboru NR SR Miroslav Kočnár vyžiadal od MV SR archivované petičné hárky DÚ na preskúmanie dočasnou komisiou Mandátového a imunitného výboru a dočasná komisia Mandátového a imunitného výboru v zložení T. Cabaj, O. Keltošová, D. Macuška, Ľ. Mušková (HZDS) a B. Kunc (SNS) tým, že otvorila zapečatené petičné hárky DÚ a skúmala údaje o osobách, ktoré sa na tieto podpísali. Vydanie petičných hárkov DÚ "dočasnej komisii" Mandátového a imunitného výboru NR SR zloženej zo štyroch členov HZDS, ktorí podľa vyhlásenia ich vodcu pokladajú voličov a podporovateľov Demokratickej únie za osoby ochotné akceptovať zradu a korupciu a jedného člena SNS bolo závažným porušením mojich vyššie zmienených ústavných práv". Ďalej pisateľ podnetu uviedol, že "je odôvodnená moja obava (i obava ostatných signatárov petičných hárkov DÚ), že osobné údaje, ktoré sú na nich uvedené, budú proti mne i mojej rodine zo strany HZDS zneužitú. Moju obavu potvrdzuje aj skutočnosť, že na rozdiel od členov vyšetrovacej komisie Národnej rady Slovenskej republiky, ktorú môže v súlade s § 55a zriaďovať NR SR zo svojich členov, zmienení členovia "dočasnej komisie" Mandátového a imunitného výboru NR SR nie sú povinní zachovávať mlčanlivosť o skutočnostiach, o ktorých sa dozvedeli pri výkone svojej funkcie". Na základe uvedeného pisateľ podnetu navrhol, aby po jeho prijatí ústavným súdom tento rozhodol a vyniesol uznesenie, že "Dočasná komisia Mandátového a imunitného výboru v zložení T. Cabaj, O. Keltošová, D. Macuška, Ľ. Mušková (HZDS) a B. Kunc

(SNS) tým, že otvorila zapečatené petičné hárky DÚ a skúmala údaje o osobách, ktoré sa na tieto podpísali, porušila práva Ing. Petra Ďuračku na ochranu pred neoprávneným zhromažďovaním, zverejňovaním alebo iným zneužívaním údajov o svojej osobe garantovaných v článku 19 ods. 3 ako aj právo na ochranu osobných údajov zabezpečené v článku 22 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky. Členovia dočasnej komisie Mandátového a imunitného výboru (T. Cabaj, O. Keltošová, D. Macuška, L. Mušková (HZDS) a B. Kunc (SNS), ako aj všetky ďalšie osoby, ktoré sa následkom uvedeného porušenia Ústavy dozvedeli údaje o osobách uvedených na petičných hárkach DÚ sú povinní zachovávať mlčanlivosť o týchto údajoch. Predseda Mandátového a imunitného výboru Národnej rady Slovenskej republiky M. Kočnár je povinný bezodkladne zabezpečiť vrátenie predmetných hárkov Demokratickej únie do archívu Ministerstva vnútra Slovenskej republiky".

Na výzvu ústavného súdu pisateľ svoj podnet spresnil a uviedol, že "porušenia mojich základných práv sa dopustila dočasná komisia Mandátového a imunitného výboru (v zložení T. Cabaj, O. Keltošová, D. Macuška, L. Mušková (HZDS) a B. Kunc (SNS), a to ako osobitný orgán verejnej moci tým, že otvoril zapečatené obálky s petičnými hárkami, nekontrolovane ich rozmnožoval, oboznamoval s ich obsahom ďalšie neoprávnené osoby a ináč s nimi manipuloval". Po overení opodstatnenosti podnetu, pokiaľ ide o osobu jeho pisateľa Ing. Petra Ďuračku ako signatára petičného archu Demokratickej únie Slovenska vo voľbách do Národnej rady Slovenskej republiky v roku 1994 a po zistení, že podnet spĺňa aj ďalšie náležitosti predpísané § 20 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov, ústavný súd 31. mája 1995 rozhodol o jeho prijatí na ďalšie konanie.

Ústavný súd podľa § 29 ods. 5 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov (ďalej len "zákon č. 38/1993 Z. z.") doručil predsedovi dočasnej komisie Mandátového a imunitného výboru Národnej rady Slovenskej republiky JUDr. Dušanovi Macuškovovi podnet Ing. Petra

Ďuračku, aby sa k jeho obsahu v určenej lehote vyjadril. Napriek urgencii ústavného súdu tento do svojho rozhodnutia žiadne vyjadrenie dočasnej komisie Mandátového a imunitného výboru Národnej rady Slovenskej republiky a ani jej predsedu JUDr. Dušana Macušku nedostal.

I.

1. Právo na ochranu osobných údajov podľa čl. 19 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky

Právo na ochranu osobných údajov je upravené v čl. 19 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len "ústava"). Podľa neho "každý má právo na ochranu pred neoprávneným zhromažďovaním, zverejňovaním alebo iným zneužívaním údajov o svojej osobe". V tomto kontexte spomínané základné právo tvorí súčasť práva na rešpektovanie súkromného života, ako ho upravuje čl. 19 ods. 2 ústavy, podľa ktorého "každý má právo na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života". Preto čl. 19 ods. 3 ústavy vo vzťahu k čl. 19 ods. 2 má povahu lex specialis. Uvedené potvrdzuje aj výklad a praktická aplikácia týchto práv v medzinárodných zmluvách o ochrane základných ľudských práv a slobôd, ktorými je Slovenská republika viazaná. Slovenská republika je od 1. januára 1993 viazaná Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len "Dohovor"); Oznámenie Federálneho ministerstva zahraničných vecí č. 209/1992 Zb. Dohovor v čl. 8 ods. 1 ustanovuje, že "každý má právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života, obydlia a korešpondencie". Komisia pre ľudské práva i Súd pre ľudské práva vo svojej judikatúre už viackrát potvrdili, že súčasťou práva na rešpektovanie súkromného života je i ochrana osobných údajov (data protection). Komisia pre ľudské práva v prípade sťažnosti 9238/81 uviedla, že "ako Komisia už viackrát predtým zdôraznila, ochrana osobných údajov podlieha čl. 8 Dohovoru a neoprávnené zverejňovanie informácií o určitej osobe môže predstavovať zasahovanie do jej práva na rešpektovanie súkromného života." (Podobne aj v prípadoch sťažností 8170/1979, 10879/84, 12175/86, ako aj Súd pre ľudské práva v prípade Leander z 26. marca 1987).

Slovenská republika je viazaná tiež Medzinárodným paktom o občianskych a politických právach (Vyhláška ministra zahraničných vecí č. 120/1976 Zb.), ktorý v čl. 17 ods. 1 upravuje, že "nikto nesmie byť vystavený svojvoľnému zasahovaniu do súkromného života, do rodiny, domova alebo korešpondencie, ani útokom na svoju česť a povesť." Ako potvrdzuje Všeobecný komentár Výboru pre ľudské práva k tomuto článku, neoddeliteľnou súčasťou práva na rešpektovanie súkromného života je aj ochrana osobných informácií (General Comment 16/32 of 23. March 1988 (Privacy)).

Právo na rešpektovanie súkromného života však nemá absolútnu povahu v tom zmysle, že by vylučovalo všetky zásahy orgánov štátu. Toto konštatovanie sa týka v plnom rozsahu aj práva na ochranu osobných údajov ako jeho neoddeliteľnej súčasť. Článok 19 ods. 3 ústavy neposkytuje absolútnu ochranu pred zhromažďovaním, zverejňovaním alebo iným využívaním osobných údajov, ale iba právo na ochranu pred neoprávneným zhromažďovaním, zverejňovaním alebo iným zneužívaním údajov o osobe. Ústava teda upravuje právo štátnych orgánov zasahovať do súkromného života osôb, vrátane ich práva na ochranu osobných údajov, v prípadoch, že zásah je "oprávnený". V súlade s čl. 13 ods. 2 ústavy oprávnené zasahovanie do základných práv a slobôd znamená ich obmedzenie, ku ktorému môže dôjsť za podmienok ustanovených touto ústavou len zákonom. Zákonné obmedzenia základných práv a slobôd musia platiť rovnako pre všetky prípady, ktoré spĺňajú ustanovené podmienky (čl. 13 ods. 3 ústavy) a pri obmedzovaní základných práv a slobôd sa musí dbať na ich podstatu a zmysel. Takéto obmedzenia sa môžu použiť len na ustanovený cieľ (čl. 13 ods. 4 ústavy). Výlučne zákonný základ obmedzenia základného práva na rešpektovanie súkromného života potvrdzujú aj citované medzinárodné dohovory. Dohovor v čl. 8 ods. 2 ustanovuje, že "štátny orgán nemôže do výkonu tohto práva zasahovať, okrem prípadov, keď je to v súlade so zákonom a nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti, verejnej bezpečnosti, hospodárskeho blahobytu krajiny, predchádzania nepokojom a zločinnosti, ochrany zdravia alebo morálky alebo ochrany práv a slobôd iných.

Článok 17 ods. 1 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach zakazuje jednak nezákonné (unlawful) a jednak svojvoľné (arbitrary) zasahovanie do súkromného života. Pod nezákonným zasahovaním Výbor pre ľudské práva chápe "iné zasahovanie ako to, ktoré je upravené výlučne zákonom" a pod svojvoľným zasahovaním aj to zasahovanie, ktoré je síce zákonom upravené, ale príslušný štátny orgán jeho ustanovenia vykladá a uplatňuje tak, že nie sú "v súlade s ustanoveniami, cieľmi a zásadami Paktu a nie sú použité rozumným spôsobom vzhľadom na osobitné okolnosti prípadu" (General Comment 16/32 - Privacy).

O zákonný základ obmedzenia základného práva na ochranu osobných údajov ide vtedy, ak štátny orgán, ktorý do neho zasahuje, bol zriadený zákonom a ak tento orgán v plnom rozsahu koná podľa zákona upravujúceho spôsob a rozsah oprávneného obmedzenia základného práva alebo slobody. Nerešpektovanie niektorej z týchto požiadaviek, t. j. obmedzenie základného práva alebo slobody orgánom, ktorý nebol zriadený zákonom, prípadne nerešpektovanie zákonnej úpravy umožňujúcej (prípadne aj vylučujúcej) obmedzenie základných práv alebo slobôd znamená porušenie ústavy a tiež spomenutých medzinárodných dohovorov.

Pre úplnosť uvádzame, že aj splnením oboch spomenutých podmienok môže dôjsť k porušeniu základného práva, pretože výlučne zákonný základ obmedzenia základného práva v naznačenom smere nemusí súčasne znamenať aj rešpektovanie medzinárodných záväzkov štátu. Ako bolo spomenuté, čl. 8 ods. 2 Dohovoru vyžaduje konanie "v súlade so zákonom", ale Komisia pre ľudské práva a Súd pre ľudské práva, v tejto súvislosti tiež hodnotia, či ide o také prípady obmedzenia základného práva alebo slobody, ktoré sú "nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti, verejnej bezpečnosti, hospodárskeho blahobytu krajiny, predchádzania nepokojom a zločinnosti, ochrany zdravia alebo morálky alebo práv a slobôd iných" ako druhý a samostatný prvok hodnotenia zmluvného štátu Dohovoru s ohľadom na dodržiavanie jeho záväzkov podľa čl. 8 ods. 2.

Aj Výbor pre ľudské práva v súlade s čl. 17 ods. 1 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach skúma

nielen samotný zákonný základ vytvorenia štátneho orgánu, ale aj to, či zákonná úprava, ktorá mu umožňuje zasahovanie do práv chránených čl. 17 ods. 1 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach, nie je vykladaná a uplatňovaná svojvoľne (arbitrarily), t. j. v rozpore s podstatou, zmyslom a ustanoveným cieľom, z ktorých zákon vychádza. Nerešpektovanie týchto skutočností tiež signalizuje porušenie medzinárodného záväzku štátu na rešpektovanie súkromného života v zmysle čl. 8 ods. 1 Dohovoru, prípadne čl. 17 ods. 1 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach.

Ústava v čl. 19 ods. 3 uvádza tri súčasti ústavného práva na ochranu osobných údajov, a to právo na ochranu pred ich neoprávneným 1. zhromažďovaním, 2. zverejňovaním alebo 3. iným zneužívaním. Zatiaľ, čo prvé dve sú konkretizované priamo v ústave, zneužívanie údajov o osobe sa vzťahuje na akékoľvek ďalšie nakladanie s nimi (odlišné od ich zhromažďovania alebo zverejňovania), pokiaľ ho možno charakterizovať ako zneužitie. V závislosti od ústavnej formulácie jednotlivých súčastí základného práva na ochranu osobných údajov môže k ich porušeniu dôjsť rôznymi konaniami štátnych orgánov, samosprávnych orgánov i orgánov verejnej moci (ďalej len "orgán"). Pokiaľ ide o neoprávnené zhromažďovanie osobných údajov, je pod týmto termínom potrebné chápať také konanie orgánu, ktorý naň nie je vôbec zákonom oprávnený, ďalej konanie orgánu zákonom na zhromažďovanie osobných údajov síce oprávneného, avšak tento ich zhromažďuje spôsobom, ktorý zákon neupravuje a napokon je ním aj také konanie orgánu, ktorý na to nie je zákonom oprávnený a zhromažďuje osobné údaje zákonom neupraveným spôsobom. K porušeniu ústavného práva na ochranu pred neoprávneným zhromažďovaním osobných údajov dochádza vtedy, ak príslušný orgán niektorým zo spomenutých spôsobov neoprávnene zhromažďuje osobné údaje.

To rovnako platí aj pri porušení ústavného práva na ochranu pred neoprávneným rozširovaním osobných údajov. Aj v tomto prípade postup orgánu, ktorý rozširuje osobné údaje (hoci získané v súlade so zákonom) neoprávnene, t. j. v rozpore so zákonom, je porušením ústavného práva na ochranu pred neoprávneným

rozširovaním osobných údajov.

Pokiaľ ide o právo na ochranu pred "iným zneužívaním údajov o svojej osobe", treba ním rozumieť ochranu pred akýmkoľvek ďalším nakladaním s údajmi, odlišným od ich zhromažďovania alebo zverejňovania. Cieľom tohto práva je zabezpečiť, aby sa zákonom dovolené obmedzenie základného práva na ochranu osobných údajov (iné oprávnené využitie) nepoužilo na iné účely, než na ktoré bolo ustanovené. Ústavný zákon č. 23/1991 Zb., ktorým sa uvádza Listina základných práv a slobôd (ďalej len "Listina základných práv a slobôd") v čl. 4 ods. 4 v tejto súvislosti ustanovuje, že "pri používaní ustanovení o medziach základných práv a slobôd sa musí dbať na ich podstatu a zmysel. Takéto obmedzenia nemožno zneužívať na iné účely, než na ktoré boli ustanovené." Rešpektovanie účelu zákonného obmedzenia základného práva alebo slobody vyplýva aj z čl. 13 ods. 4 ústavy, podľa ktorého "takéto obmedzenia základných práv a slobôd sa môžu použiť "len na ustanovený cieľ". K inému zneužitiu údajov o osobe (a tým aj k porušeniu čl. 19 ods. 3 ústavy) dochádza vtedy, ak sa v dôsledku porušenia zákona upravujúceho nakladanie s osobnými údajmi (inak ako ich zhromažďovaním alebo zverejňovaním) osobné údaje použijú na iný účel, než na ktorý majú byť podľa zákona použité. Zatiaľ čo k porušeniu ústavného práva na ochranu pred neoprávneným zhromažďovaním alebo zverejňovaním osobných údajov dochádza samotným porušením zákona v tých ustanoveniach, ktoré upravujú ich oprávnené zhromažďovanie alebo zverejňovanie, k porušeniu ústavného práva na ochranu pred zneužívaním údajov o osobe dochádza až pri splnení dvoch podmienok. Po prvé porušením zákona, ktorý upravuje oprávnené nakladanie s osobnými údajmi (iným spôsobom než je zhromažďovanie alebo zverejňovanie) a po druhé, že v dôsledku tohto porušenia ich použitie je v rozpore s účelom upraveným zákonom. Nie každé porušenie zákona upravujúceho nakladanie s osobnými údajmi preto predstavuje ich zneužitie. K ich zneužitiu dochádza len vtedy, ak dôsledkom protiprávneho konania je využitie osobných údajov na iný cieľ (účel), než to príslušný zákon upravuje. K rozhodnutiu o porušení práva na ochranu osobných údajov pred ich zneužitím je preto potrebné preukázať obe skutočnosti.

K porušeniu ústavného práva na ochranu osobných údajov konaniami uvedenými vyššie, môže dôjsť aj bez toho, aby osoba, o osobné údaje ktorej ide, uskutočňovala niektoré ďalšie základné právo alebo slobodu upravené v druhej hlave ústavy. Ako ústava, tak aj Listina základných práv a slobôd v čl. 12 ods. 4, resp. čl. 3 ods. 4, ustanovujú, že "nikomu nesmie byť spôsobená ujma na právach pre to, že uplatňuje svoje základné práva alebo slobody." Cieľom týchto ustanovení je vylúčiť ujmu na právach len preto, že niekto uplatňuje (využíva) svoje základné právo alebo slobodu.

O tento prípad ide v konaní o podnete Ing. Petra Ďuračku pred ústavným súdom, pretože tento signatár petičného archu uplatnil pri voľbách do Národnej rady Slovenskej republiky v roku 1994 svoje petičné právo zaručené čl. 27 ústavy. Ani ústava a ani Listina základných práv a slobôd bližšie neupravujú termín "ujma na právach". Podľa názoru ústavného súdu, pokiaľ ide o základné práva alebo slobody, k ujme na týchto právach dochádza v dôsledku ich nerešpektovania zo strany príslušných orgánov, tzn. že ujma na právach je spôsobená ich porušením. Žiadne základné právo alebo sloboda nemôže byť porušené len preto, že osoba vykonávala svoje ďalšie základné právo alebo slobodu. Výkon petičného práva občana predpokladá poskytnutie osobných údajov signatára petičného archu. Za výkon tohto práva nesmie byť žiadnemu signatárovi spôsobená ujma, a to ani porušením ústavného práva na ochranu osobných údajov podľa čl. 19 ods. 3 ústavy. K ujme na základnom práve podľa uvedeného článku ústavy preto dochádza vtedy, ak došlo k porušeniu ustanovení čl. 19 ods. 3 ústavy v rozsahu a spôsobom uvedeným vyššie. Porušenie ústavnej normy znamená v takomto prípade súčasne i vznik ujmy na právach v zmysle čl. 12 ods. 4 ústavy a čl. 3 ods. 4 Listiny základných práv a slobôd.

2. Petičné právo a jeho úprava v Ústave Slovenskej republiky

Ústava v čl. 27 ods. 1 uvádza, že: "petičné právo sa zaručuje. Každý má právo sám alebo s inými obracať sa vo veciach verejného alebo iného spoločného záujmu na štátne orgány a orgány územnej samosprávy so žiadosťami, návrhmi alebo sťažnosťami". Petičné právo v zmysle čl. 27 ods. 1 ústavy možno chápať ako

osobitnú formu slobody prejavu upravenú v čl. 26 ods. 1 ústavy. Ciele, ktoré sa petíciou sledujú, sú upravené buď priamo v ústave alebo v zákonoch. Ústava v čl. 30 ods. 1 zaručuje občanom právo zúčastňovať sa správy vecí verejných priamo. Toto právo je možné uplatniť aj prostredníctvom referenda, o vyhlásenie ktorého môžu občania požiadať petíciou, a to buď celoštátneho referenda vyhlasovaného prezidentom republiky podľa čl. 95 ústavy (pokiaľ sa ním má rozhodnúť o otázkach upravených v čl. 93 ods. 1 a 2 ústavy) alebo obecného (miestneho) referenda vyhláseného na základe petície občanov obce podľa § 11a zákona SNR č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov. Petičné právo upravuje aj zákon Slovenskej národnej rady č. 80/1990 Zb. o voľbách do Slovenskej národnej rady v znení neskorších predpisov, ktorý v § 17 ods. 1 písm. b) pre potreby kandidovania vo voľbách umožňuje tej politickej strane, ktorá nemôže prehlásiť, že má najmenej 10 tisíc individuálnych členov, aby ku svojej kandidátnej listine pripojila petíciu podpísanú takým ďalším počtom voličov, ktorým sa nahradí chýbajúci počet členov do 10 tisíc. Podľa tohto zákona pri podpise petície volič po predložení občianskeho preukazu uvedie svoje meno a priezvisko, rodné číslo a trvalý pobyt. Trvalým pobytom sa rozumie názov obce, názov ulice, ak sa obec člení na ulice a číslo domu.". Zákonom predpísané náležitosti petície sú upravené v zákone č. 85/1990 Zb. o petičnom práve, prípadne v ďalších zákonoch, ktoré upravujú jednotlivé druhy petícií sledujúcich osobitný, zákonom určený účel. Podľa ustanovenia § 4 ods. 1 zákona č. 85/1990 Zb. o petičnom práve je občan povinný do petičného archu uviesť svoje meno, priezvisko a bydlisko. Podľa § 17 ods. 1 písm. b) zákona Slovenskej národnej rady č. 80/1990 Zb. o voľbách do Slovenskej národnej rady sa vyžaduje aj uvedenie rodného čísla voliča. Riadny výkon ústavou zaručeného petičného práva predpokladá poskytnutie zákonom upravených údajov o osobe (osobných údajov), ktoré umožňujú jej hodnoverné preskúmanie totožnosti, a to tými orgánmi, ktorým je petícia občanov adresovaná (určená), prípadne súdnymi alebo policajnými orgánmi. Z povahy zákonom určených údajov týkajúcich sa osoby občana Slovenskej republiky pri realizácii jeho petičného práva ústavný súd odvodil, že sa na ne vzťahuje čl. 19 ods. 3 ústavy, pretože zahrňujú údaje "o osobe" jednotlivého signatára petičného archu. Takémuto výkladu plne

zodpovedá aj čiastková právna úprava ochrany osobných údajov v informačných systémoch. V tejto súvislosti poukazujeme na ustanovenie § 3 zákona č. 256/1992 Zb. o ochrane údajov v informačných systémoch, podľa ktorého "informácie, ktoré sa vzťahujú na určitú osobu, sú osobnými údajmi".

Uplatnenie petičného práva občana alebo voliča predpokladá poskytnutie údajov (informácií) o svojej osobe, resp. osobných údajov, ktoré podliehajú režimu čl. 19 ods. 3 ústavy.

3. Ochrana osobných údajov v rámci uplatnenia petičného práva občanov (voličov)

S ohľadom na účel, ktorý petícia sleduje, podliehajú petičné archy (a tým i osobné údaje ich signatárov) preskúmaniu toho orgánu, ktorému sú určené. Tento orgán overuje splnenie požiadaviek upravených konkrétnym zákonom. Preskúmanie petičných archov príslušnými orgánmi je nevyhnutné preto, aby mohli rozhodnúť, či ide o platnú petíciu spĺňajúcu všetky zákonom ustanovené podmienky, prípadne o petíciu, ktorá tieto zákonné podmienky nespĺňa. Vychádzajúc z uvedeného je preto nielen možné, ale dokonca nevyhnutné preskúmať osobné údaje signatárov petičných archov, ktoré musí petičný arch podľa zákona obsahovať.

Posúdenie petičných archov tým orgánom, ktorému je petícia určená (vrátane zákonom určených osobných údajov jej signatárov) je zákonom predpokladaným, a podľa čl. 19 ods. 3 ústavy aj "oprávneným" spôsobom nakladania s osobnými údajmi. Preskúmanie orgánom, ktorému je petícia adresovaná, nepredstavuje zneužívanie osobných údajov signatárov petičných archov. Ochrana osobných údajov uvedených na petičných archoch je však zaručená tým, že petíciou je oprávnený sa zaoberať len ten orgán, ktorému je určená, a to spôsobom a v rozsahu zákona.

4. Ochrana osobných údajov na petičných archoch (petícií) podporujúcej vstup politickej strany do volieb do Národnej rady Slovenskej republiky

Ako bolo uvedené, § 17 ods. 1 písm. b) zákona Slovenskej

národnej rady č. 80/1990 Zb. o voľbách do Slovenskej národnej rady v znení neskorších predpisov (ďalej len "zákon o voľbách do Slovenskej národnej rady") umožňuje, aby politická strana, ktorá nespĺňa požiadavky písmena a) citovaného ustanovenia zákona, zostavila petíciu, ktorú pripojí ku svojej kandidátnej listine. Osobné údaje (údaje o osobe), ktoré musí petičný arch obsahovať podľa § 17 ods. 1 písm. b) zákona o voľbách do Slovenskej národnej rady, sú "meno a priezvisko voliča, rodné číslo a trvalý pobyt". Petičné archy politickej strany, ktorá zostavila petíciu, podliehajú preskúmaniu Krajskej volebnej komisie a Slovenskej volebnej komisie (§ 18 a § 19 zákona o voľbách do Slovenskej národnej rady) a po skonštatovaní, že spĺňajú všetky zákonom predpísané náležitosti, sú kandidátne listiny politickej strany v súlade s § 20 ods. 1 citovaného zákona zaregistrované. Údaje o osobách (voličoch) uvedené na petičných archoch politickej strany podliehajú preskúmaniu oboch volebných komisií preto, aby sa dosiahol zákonom o voľbách do Slovenskej národnej rady sledovaný cieľ petície, a to umožniť politickej strane, ktorá zostavila petíciu, účasť vo voľbách do Národnej rady Slovenskej republiky. Pisateľ podnetu na ústavný súd a súčasne signatár petície Demokratickej únie Slovenska vo voľbách do Národnej rady Slovenskej republiky proti takémuto preskúmaniu svojich osobných údajov volebnými komisiami nenamietal.

Ak sa dosiahne účel sledovaný petíciou, t. j. kandidátne listiny politickej strany, ktorá ju zostavila, sú zaregistrované, prípadne ak volebné komisie skonštatujú nesplnenie zákonom predpísaných náležitostí petície, v súlade s § 13 ods. 3 písm. h) zákona o voľbách do Slovenskej národnej rady, Slovenská volebná komisia odovzdá volebné dokumenty do úschovy Ministerstvu vnútra Slovenskej republiky. Vzhľadom na skutočnosť, že termín "úschova volebných dokumentov" nie je v zákone jednoznačne upravený, obrátil sa ústavný súd na Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky (ďalej len "ministerstvo vnútra") s otázkou, akému právnomu režimu podliehajú volebné dokumenty, ktoré ministerstvo uschováva podľa § 13 ods. 3 písm. h) zákona o voľbách do Slovenskej národnej rady. Ministerstvo vnútra listom zo 16. júna 1995, č. j. 203/1-95/03258 oznámilo, že: "Uvedené volebné dokumenty podliehajú právnomu režimu zákona SNR č. 332/1992 Zb.

o archívniectve (úplné znenie zákona), ako aj vyhlášky Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 122/1976 Zb., ktorou sa upravujú podrobnosti o podmienkach a spôsobe využívania archívnych dokumentov. Spôsob využívania archívnych dokumentov upravuje Opatrenie riaditeľa Sekcie verejnej správy Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. IV-93/00215 z roku 1993."

Z vyžiadaného stanoviska ministerstva vnútra vyplynulo, že volebné dokumenty, ktoré Slovenská volebná komisia odovzdala do úschovy ministerstvu vnútra podľa § 13 ods. 3 písm. h) zákona o voľbách do Slovenskej národnej rady, sú považované za archívne dokumenty v zmysle § 2 ods. 1 zákona Slovenskej národnej rady č. 149/1975 Zb. o archívniectve v znení zákona Slovenskej národnej rady č. 571/1991 Zb., ktorým sa mení a dopĺňa zákon Slovenskej národnej rady č. 149/1975 Zb. o archívniectve (úplné znenie č. 332/1992 Zb.) - ďalej len "zákon o archívniectve". Podľa § 10 zákona o archívniectve "každý je oprávnený využívať pre svoje potreby, ako aj na študijné a iné účely archívne dokumenty uschované v archívoch. Na tieto účely je každý oprávnený nazeráť do archívnych dokumentov a žiadať z nich výpisy, odpisy a reprodukcie za podmienok ustanovených týmto zákonom."

Volebné dokumenty politických strán, vrátane petičných archov jednotlivých politických strán, podliehajú právnomu režimu zákona o archívniectve a oprávnené subjekty môžu s nimi nakladať výlučne spôsobom ustanoveným zákonom o archívniectve. Z tohoto režimu nie sú vylúčené ani archivované osobné údaje signatárov petičných archov tých politických strán, ktoré ku svojim kandidátnym listinám priložili petíciu svojich voličov podľa § 17 ods. 1 písm. b) zákona o voľbách do Slovenskej národnej rady. Štátne a iné orgány, fyzické, prípadne právnické, osoby sú povinné rešpektovať ustanovenia zákona o archívniectve, pretože nakladanie s archívnymi dokumentami je možné v súlade s § 10 "za podmienok ustanovených týmto zákonom".

Porušenie právneho predpisu upravujúceho nakladanie s archívnymi dokumentami, ktoré obsahujú osobné údaje, štátnym orgánom Slovenskej republiky znamená porušenie čl. 2 ods. 2 ústavy, a to prípadne aj v spojitosti s čl. 19 ods. 3 ústavy.

Ochrane osobných údajov obsiahnutých v petičných archoch jednotlivých politických strán, ktoré sú uschované na ministerstve vnútra, preto zodpovedá rešpektovanie zákona o archívnictve aj štátnymi orgánmi.

5. Dočasná komisia Mandátového a imunitného výboru
Národnej rady Slovenskej republiky zriadenej na preskúmanie
platného zvolenia poslancov Národnej rady
za Demokratickú úniu Slovenska

Mandátový a imunitný výbor Národnej rady Slovenskej republiky na svojej prvej (ustanovujúcej) schôdzi prijal 3. novembra 1994 uznesenie č. 4 k zriadeniu dočasnej komisie Mandátového a imunitného výboru Národnej rady Slovenskej republiky. V spomenutom uznesení sa uvádza, že podľa § 52 ods. 1 zákona Slovenskej národnej rady č. 44/1989 Zb. o rokovacom poriadku Slovenskej národnej rady Mandátový a imunitný výbor Národnej rady Slovenskej republiky zriaďuje dočasnú komisiu výboru na skúmanie, či jednotliví poslanci Národnej rady Slovenskej republiky za Demokratickú úniu Slovenska boli platne zvolení podľa príslušných ustanovení zákona Slovenskej národnej rady č. 80/1990 Zb. o voľbách do Slovenskej národnej rady v znení neskorších predpisov, a to v tomto zložení: Tibor Cabaj, Oľga Keltošová, Bartolomej Kunc, Dušan Macuška, Ľudmila Mušková" (ďalej len "dočasná komisia Mandátového a imunitného výboru"). Ako aj z uznesenia Národnej rady vyplýva, dočasná komisia Mandátového a imunitného výboru bola zriadená na základe § 52 ods. 1 zákona Slovenskej národnej rady č. 44/1989 Zb. o rokovacom poriadku Slovenskej národnej rady v znení neskorších predpisov (ďalej len "zákon o rokovacom poriadku Slovenskej národnej rady"), podľa ktorého "výbory Slovenskej národnej rady môžu zriaďovať stále alebo dočasné komisie zložené z poslancov, odborníkov teórie a praxe, prípadne zástupcov hospodárskych, spoločenských alebo iných organizácií. Predsedom komisie je vždy poslanec Slovenskej národnej rady." S ohľadom na petit, ktorý navrhoval pisateľ podnetu vyniesť, ústavný súd skúmal, či konaním dočasnej komisie Mandátového a imunitného výboru došlo k porušeniu základných práv pisateľa podnetu uvedených v čl. 19 ods. 3 a čl. 22 ods. 1 ústavy.

5. 1. Vyžiadanie petičných archov Demokratickej únie Slovenska z úschovy ministerstva vnútra a ochrana základných práv upravených v čl. 19 ods. 3 ústavy

Predseda Mandátového a imunitného výboru Miroslav Kočnár sa listom č. 2270/1994 z 10. novembra 1994 obrátil na riaditeľa Sekcie verejnej správy ministerstva vnútra, v ktorom mu oznámil zriadenie dočasnej komisie Mandátového a imunitného výboru, ktorá - vzhľadom na to, že doposiaľ neboli preskúmané petičné hárky DÚ - má za úlohu tieto hárky preskúmať z hľadiska § 17 zákona Slovenskej národnej rady č. 80/1990 Zb. o voľbách do Slovenskej národnej rady v znení neskorších predpisov". Na základe uvedeného predseda Mandátového a imunitného výboru požiadal o "urýchlené zapožičanie" petičných hárkov Demokratickej únie Slovenska. Riaditeľ Sekcie verejnej správy ministerstva vnútra listom č. 203-94/04286 z 15. novembra 1994 oznámil, že v jeho prílohe postupuje Mandátovému a imunitnému výboru vyžiadané petičné hárky Demokratickej únie Slovenska a prosí "uvedené petičné hárky po ich preskúmaní vrátiť späť za účelom ich archivácie v súlade s § 13 ods. 3 písm. h) zákona Slovenskej národnej rady č. 80/1990 Zb. o voľbách do Slovenskej národnej rady v znení neskorších predpisov".

Pisateľ podnetu na ústavný súd v podaní z 23. novembra 1994 uviedol, "k porušeniu môjho základného práva na ochranu pred neoprávneným zhromažďovaním, zverejňovaním alebo iným zneužívaním údajov o svojej osobe (čl. 19 ods. 3), ako aj k porušeniu ochrany osobných údajov čl. 22 ods. 1) garantovaných Ústavou Slovenskej republiky došlo tým, že predseda Mandátového a imunitného výboru Miroslav Kočnár vyžiadala od Ministerstva vnútra Slovenskej republiky archivované petičné hárky na preskúmanie dočasnou komisiou Mandátového a imunitného výboru."

Podľa § 50 ods. 2 zákona o rokovacom poriadku Slovenskej národnej rady "ak je to potrebné na objasnenie vecí výbory môžu požiadať ktorýkoľvek štátny orgán, hospodársku alebo inú organizáciu o informáciu alebo podklady, ktoré potrebujú pre svoju prácu. Štátne orgány a organizácie sú povinné žiadosti

výboru vyhovieť". Ako bolo spomenuté, volebné dokumenty politických strán uschovávané ministerstvom vnútra podliehajú režimu zákona o archívnictve, ako aj iným právnym predpisom, ktoré upravujú archivovanie dokumentov a nakladanie s nimi. Článok 19 ods. 3 ústavy preto vyžaduje dodržiavanie týchto právnych predpisov a pre štátne orgány osobitne táto povinnosť vyplýva z čl. 2 ods. 2 ústavy. Zákon o archívnictve upravuje taxatívnym spôsobom nakladanie s archívnymi dokumentami, pričom na prvom mieste uvádza nazretie do archívnych dokumentov. Ustanovenie § 11 ods. 1 zákona o archívnictve v tejto súvislosti uvádza, že každý môže nazrieť do archívnych dokumentov uschovaných v štátnych archívoch so súhlasom riaditeľa príslušného archívu. Odsek 2 citovaného paragrafu spresňuje, že "súhlas na nazretie do archívnych dokumentov nemožno udeliť, ak by nazretím do archívnych dokumentov boli ohrozené štátne alebo spoločenské záujmy alebo právom chránené záujmy dosiaľ žijúcich osôb" a napokon § 11 ods. 3 písm. b) zákona o archívnictve uvádza, že nazretie do archívnych dokumentov nemožno odoprieť štátnym orgánom, ktoré v súvislosti s plnením svojich úloh potrebujú nazrieť do archívnych dokumentov. Spomenuté ustanovenia zákona o archívnictve však v spojení s jeho § 11 ods. 1 umožňujú nazretie do archívnych dokumentov len v štátnych archívoch a len so súhlasom riaditeľa príslušného archívu. Nazretie do archívnych dokumentov aj mimo priestorov archívu zásadne nie je možné, ako to vyplýva z § 4 ods. 10 vyhlášky Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 122/1976 Zb., ktorou sa upravujú podrobnosti o podmienkach a spôsobe využívania archívnych dokumentov (ďalej len "vyhláška ministerstva vnútra"). Podľa tohoto ustanovenia "archívne dokumenty nemožno zasielať a predkladať bádateľom mimo archív. Výnimky povoľuje v naliehavých prípadoch pre štátne orgány alebo štátne organizácie, ktoré v súvislosti s plnením svojich úloh potrebujú nazrieť do archívnych dokumentov, riaditeľ (vedúci archívu). Štátny orgán alebo štátna organizácia sú v týchto prípadoch povinné zabezpečiť, aby archívne dokumenty boli vrátené v pôvodnom stave a množstve." Posúdenie citovaných ustanovení zákona o archívnictve a vyhlášky ministerstva vnútra potvrdzuje, že archívne dokumenty si môže štátny orgán alebo štátna organizácia vyžiadať výlučne na nazretie aj mimo priestorov, kde sú archivované, po udelení predchádzajúceho

súhlasu riaditeľa príslušného archívu. Vyžiadaním si petičných archov Demokratickej únie Slovenska z archívu ministerstva Mandátovým a imunitným výborom a udelením súhlasu riaditeľa Sekcie verejnej správy ministerstva vnútra na nakladanie s nimi mimo budovy archívu, nedošlo k porušeniu základného práva pisateľa podnetu Ing. Petra Ďuračku upraveného v čl. 19 ods. 3 ústavy. Z týchto dôvodov nebolo jeho podnetu v časti namietajúcej porušenie svojho základného práva na ochranu pred neoprávneným zhromažďovaním, zverejňovaním alebo iným zneužívaním údajov o svojej osobe upraveného v čl. 19 ods. 3 ústavy, a to vydaním petičných archov z archívu ministerstva vnútra Mandátovému a imunitnému výboru vyhovené.

5. 2. Otvorenie zapečatených petičných archov Demokratickej únie Slovenska a ochrana základného práva upraveného čl. 19 ods. 3 ústavy

Pisateľ podnetu vo svojom podaní tiež uviedol, že k porušeniu jeho základných práv upravených v čl. 19 ods. 3 ústavy došlo aj tým, že dočasná komisia Mandátového a imunitného výboru "otvorila zapečatené petičné hárky DÚ".

Ako už bolo spomenuté, zákon o archívniectve, ako aj vyhláška ministerstva vnútra umožňujú štátnym orgánom alebo štátnym organizáciám nazeráť do vyžiadaných archívnych dokumentov aj mimo sídla archívu. Vyhláška preto jednoznačne určuje, akým spôsobom môžu štátne orgány alebo štátne organizácie s vyžiadanými archívными dokumentami mimo budovy archívu nakladať. V § 4 ods. 10 upravuje, že do týchto dokumentov môžu štátne orgány alebo štátne organizácie iba nazrieť, pričom podľa § 1 ods. 1 písm. a) vyhlášky "nazretie do jednotlivých archívnych dokumentov spočíva v oboznámení sa s ich obsahom a v posúdení, či príslušný archívny dokument je vhodný na účel, na ktorý sa nazretie uskutočnilo, cieľom nazretia do archívnych dokumentov je najmä získať poznatky o účelnosti vyžiadania výpisu, odpisu alebo reprodukcie archívnych dokumentov pre praktickú potrebu nazerajúceho."

Z uvedeného vyplýva, že dočasná komisia Mandátového

a imunitného výboru mala v súlade s § 4 ods. 10 vyhlášky ministerstva vnútra právo nazrieť do vyžiadaných petičných archov Demokratickej únie Slovenska, oboznámiť sa s ich obsahom, avšak len v rozsahu a spôsobom, ktorý umožní skonštatovanie, či: "archívny dokument je vhodný na účel, na ktorý sa nazretie uskutočnilo" a "získania poznatkov o účelnosti vyžiadania výpisu, odpisu alebo reprodukcie archívnych dokumentov pre praktickú potrebu nazerajúceho". Z uvedených dôvodov ústavný súd nevyhovел podnetu Ing. Petra Ďuračku v časti namietajúcej porušenie jeho základných práv tým, že dočasná komisia Mandátového a imunitného výboru otvorila zapečatené petičné archy Demokratickej únie Slovenska.

5. 3. Skúmanie petičných archov Demokratickej únie Slovenska dočasnou komisiou Mandátového a imunitného výboru

Vo svojom podaní pisateľ okrem iného uviedol aj to, že k porušeniu jeho základných práv upravených v čl. 19 ods. 3 ústavy došlo tým, že dočasná komisia Mandátového a imunitného výboru "skúmala údaje o osobách, ktoré sa na petičné hárky podpísali". Ústavný súd nedostal od dočasnej komisie Mandátového a imunitného výboru a ani od jeho predsedu JUDr. Dušana Macušku žiadne vyjadrenie k podnetu Ing. Petra Ďuračku, a preto nemá k dispozícii priame informácie týkajúce sa nakladania s petičnými archami Demokratickej únie Slovenska. V liste č. 574/1995 z 30. marca 1995 predseda Mandátového a imunitného výboru oznámil riaditeľovi Sekcie vyšetrovania a kriminalisticko-expertíznych činností Policajného zboru na Ministerstve vnútra Slovenskej republiky, že na jeho žiadosť vyjadrenú v liste z 10. marca 1995 mu kuriérom zasiela "originály petičných hárkov Demokratickej únie Slovenska, ktoré boli súčasťou kandidátnej listiny tejto politickej strany na voľby do Národnej rady Slovenskej republiky v roku 1994". Na inom mieste v liste uviedol, že "po preskúmaní petičných hárkov tieto v tom počte a v takom stave ako sme ich dostali z Ministerstva vnútra Slovenskej republiky...".

Uvedený list predsedu Mandátového a imunitného výboru potvrdzuje, že dočasná komisia Mandátového a imunitného výboru skúmala petičné archy Demokratickej únie Slovenska, teda, že sa

oboznamovala (študovala) s ich obsahovou a formálnou stránkou, a to "z hľadiska § 17 zákona Národnej rady č. 80/1990 Zb. o voľbách do Národnej rady v znení neskorších predpisov", ako je uvedené v liste predsedu Mandátového a imunitného výboru č. 2270/1994 z 10. novembra 1994 riaditeľovi Sekcie verejnej správy ministerstva vnútra, ktorým žiada "zapožičanie petičných hárkov Demokratickej únie". Týmto konaním však porušila dočasná komisia Mandátového a imunitného výboru § 11 ods. 3 písm. b) zákona o archívnictve, ako aj § 4 ods. 10 vyhlášky ministerstva vnútra, ktoré upravujú, aby do vyžiadaných archívnych dokumentov mohol štátny orgán alebo organizácia iba nazrieť v rozsahu a spôsobom určeným v § 1 ods. 1 písm. a) spomenutej vyhlášky.

Nazretie do archívnych dokumentov síce dovoľuje aj oboznámenie sa s ich obsahom, ale len pre posúdenie vhodnosti účelu, na ktorý sa nazretie uskutočnilo a len s cieľom získania poznatkov o účelnosti vyžiadania výpisu, odpisu alebo reprodukcie takýchto archívnych dokumentov pre praktickú potrebu nazerajúceho.

K štúdiu archívnych dokumentov je okrem toho potrebné osobitné povolenie riaditeľa príslušného archívu, resp. vedúceho organizácie, ktorá archív spravuje a odlišné od toho, ktoré umožňuje nazretie do archívnych dokumentov mimo budovy archívu (§ 12 ods. 1 zákona o archívnictve). Podľa § 12 ods. 3 však "štúdium archívnych dokumentov nemožno povoliť z dôvodov uvedených v § 11 ods. 2, alebo ak ide o archívne dokumenty, ktorých vek nepresahuje 30 rokov. Ustanovenie § 11 ods. 4 platí obdobne." Pre úplnosť je potrebné spomenúť, že § 11 ods. 2 zákona o archívnictve "súhlas na nazretie do archívnych dokumentov nemožno udeliť, ak by nazretím do archívnych dokumentov boli ohrozené štátne alebo spoločenské záujmy alebo právom chránené záujmy žijúcich osôb."

List riaditeľa Sekcie verejnej správy ministerstva vnútra č. 203-94/04286 z 15. novembra 1994, ktorým zasiela originály petičných archov Demokratickej únie Slovenska Mandátovému a imunitnému výboru, obsahuje síce formuláciu "Prosím uvedené petičné hárky po ich preskúmaní vrátiť späť za účelom ich

archivácie.". Posúdenie príslušných ustanovení zákona o archívnictve, ako aj vyhlášky ministerstva vnútra, osobitne jej § 4 ods. 10 potvrdzuje, že preskúmanie archívnych dokumentov mimo sídla archívu je podľa citovaného zákona a vyhlášky možné len, pokiaľ ide o "nazretie" do nich, a nie aj v prípade štúdia archívnych dokumentov. Vyhláška ministerstva vnútra upravuje aj "vystavovanie a požičiavanie archívnych dokumentov", avšak podľa § 8 ods. 1 "archívne dokumenty možno vystavovať alebo požičovať mimo archívu na iné účely ako na nazretie a štúdium iba celkom výnimočne...". Požičiavanie archívnych dokumentov mimo archívu je preto v súlade s § 8 spomenutej vyhlášky síce možné, ale iba na "iné účely ako na nazretie a štúdium".

Z uvedeného vyplýva, že dočasná komisia Mandátového a imunitného výboru skúmaním petičných archívov Demokratickej únie Slovenska vyžiadaných od ministerstva vnútra porušila ustanovenie § 11 ods. 3 písm. b), ako aj § 12 ods. 1 zákona o archívnictve tým, že bez osobitného povolenia ministra vnútra (ministerstvo vnútra je v tomto prípade miestom, kde sa archivujú volebné dokumenty) študovala vyžiadané archívne dokumenty obsahujúce osobné údaje signatárov petičných archívov Demokratickej únie Slovenska priložené k jej kandidátnym listinám vo voľbách do Národnej rady Slovenskej republiky v roku 1994. Týmto postupom dočasná komisia Mandátového a imunitného výboru konala tiež v rozpore s § 4 ods. 10 vyhlášky ministerstva vnútra, pretože podľa neho má oprávnená osoba iba právo na nazretie do archívnych dokumentov bez možnosti jednorázového alebo dlhodobého skúmania ich obsahovej a formálnej stránky, čo charakterizuje už štúdium archívnych dokumentov.

Ako už bolo spomenuté, ochrane osobných údajov uvedených v archivovaných petičných archívoch Demokratickej únie Slovenska zodpovedá dodržiavanie zákona o archívnictve i vyhlášky ministerstva vnútra každým, kto je oprávnený využívať pre svoje potreby, ako aj na študijné a iné účely archívne dokumenty uschované v archívoch. Keďže uvedený postup dočasnej komisie Mandátového a imunitného výboru nemožno považovať ani za neoprávnené zhromažďovanie a ani za neoprávnené zverejňovanie údajov o osobe, uvedeným konaním mohlo dôjsť len k porušeniu

základného práva pisateľa podnetu na ochranu pred "iným zneužívaním údajov o svojej osobe". Ako už bolo uvedené, k porušeniu tohto práva dochádza vtedy, ak v dôsledku porušenia právneho predpisu upravujúceho nakladanie s osobnými údajmi (iným spôsobom než ich zhromažďovaním alebo zverejňovaním) sú osobné údaje použité na iný účel než na ten, ktorý ustanovuje zákon upravujúci ich využívanie, ide teda o zneužitie osobných údajov.

Z predchádzajúceho porovnania zákona o archívnictve, ako i vyhlášky ministerstva vnútra, vyplýva, že dočasná komisia Mandátového a imunitného výboru porušila ustanovenia spomenutých právnych predpisov tým, že bez súhlasu ministerstva vnútra skúmala osobné údaje signatárov petičných archov, čím naplnila jednu z podmienok zakladajúcich porušenie ústavného práva na ochranu osobných údajov pred ich zneužitím. K rozhodnutiu o porušení tohto práva je však potrebné preukázať aj druhú skutočnosť, a to, že dôsledkom takéhoto konania boli osobné údaje (s ktorými sa príslušný orgán takýmto spôsobom oboznámil) zneužitú, t. j. použité spôsobom, ktorý je v rozpore s účelom toho zákona, ktorý dočasnú komisiu Mandátového a imunitného výboru oprávňoval k ich vyžiadaniu a nakladaniu s nimi. Petičné archy Demokratickej únie Slovenska si Mandátový a imunitný výbor vyžiadal pre potreby svojej dočasnej komisie a ako bolo spomenuté, v konaní o podnete nie je možné preskúmať ani oprávnenosť zriadenia dočasnej komisie, ale ani to, či rozsah jej právomocí podľa zákona o rokovacom poriadku je v súlade s ústavou. Zákon o rokovacom poriadku v § 52 ods. 1 ustanovuje, že výbory Slovenskej národnej rady si môžu zriaďovať stále alebo aj dočasné komisie; rozsah ich právomocí je obyčajne vymedzený v uznesení výboru o ich zriadení. K zneužitiu osobných údajov signatárov petičných archov Demokratickej únie dočasnou komisiou Mandátového a imunitného výboru by došlo vtedy, ak by boli použité na iný účel než ten, ktorý slúžil k splneniu cieľa (úlohy) určenej pre túto dočasnú komisiu výboru Národnej rady Slovenskej republiky. Tým by sa postup dočasnej komisie výboru Národnej rady dostal do rozporu so samotným účelom zákona o rokovacom poriadku Slovenskej národnej rady.

Ústavný súd zo získaných písomných dôkazov nezistil, že by osobné údaje signatárov petičných archov Demokratickej únie Slovenska vo voľbách do Národnej rady Slovenskej republiky v roku 1994 boli použité na iný účel, než pre potreby dočasnej komisie Mandátového a imunitného výboru, t. j. že došlo k ich zneužitiu.

Ani samotný pisateľ podnetu Ing. Peter Ďuračka nedoložil ústavnému súdu dôkaz ujmy, ku ktorej došlo zneužitím jeho osobných údajov dočasnou komisiou Mandátového a imunitného výboru. Vo svojom podnete iba uviedol, že "je odôvodnená obava (i obava ostatných signatárov petičných hárkov DÚ), že osobné údaje, ktoré sú na nich uvedené, budú proti mne i mojej rodine zo strany HZDS zneužitú. Moju obavu potvrdzuje aj skutočnosť, že na rozdiel od členov vyšetrovacej komisie Národnej rady Slovenskej republiky, ktorú môže v súlade s § 55a zriaďovať Národná rada Slovenskej republiky zo svojich členov, zmienení členovia "dočasnej komisie" Mandátového a imunitného výboru Národnej rady Slovenskej republiky nie sú povinní zachovávať mlčanlivosť o skutočnostiach, o ktorých sa dozvedeli pri výkone svojej funkcie".

Odôvodnenú obavu zo zneužitia osobných údajov nemožno chápať ako porušenie ústavného práva pisateľa podnetu na ochranu pred "iným zneužívaním údajov o svojej osobe". Hoci ústavný súd v konaní o podnete preukázal protiprávne konanie dočasnej komisie Mandátového a imunitného výboru, ku ktorému došlo tým, že skúmala petičné archy Demokratickej únie Slovenska (a tým aj osobné údaje jej signatárov), nebola preukázaná priama príčinná súvislosť medzi týmto konaním a zneužitím osobných údajov, s ktorými sa takto oboznámila, t. j. s ich využitím na iný účel, než na ktorý to zákon o rokovacom poriadku Slovenskej národnej rady umožňuje. Z uvedeného dôvodu nebolo podnetu Ing. Petra Ďuračku v časti namietajúcej porušenie svojho ústavného práva na ochranu osobných údajov pred ich zneužitím podľa čl. 19 ods. 3 ústavy vyhovené, pretože nebola preukázaná ujma, ktorá pisateľovi podnetu vznikla v dôsledku zneužitia jeho osobných údajov dočasnou komisiou Mandátového a imunitného výboru.

5. 4. Zhotovenie kópií petičných archov Demokratickej únie Slovenska dočasnou komisiou Mandátového a imunitného výboru a ochrana základných práv upravených v čl. 19 ods. 3 ústavy

V doplnení a spresnení svojho podnetu pisateľ Ing. Peter Ďuračka uviedol, že dočasná komisia Mandátového a imunitného výboru porušila jeho základné práva upravené v čl. 19 ods. 3 ústavy tým, že: "petičné archy nekontrolované rozmnožovala, oboznamovala s ich obsahom ďalšie neoprávnené osoby a ináč s nimi manipulovala".

S cieľom získania písomných dôkazov o tomto postupe dočasnej komisie Mandátového a imunitného výboru sa ústavný súd obrátil na Notársky úrad Bauer a Florianová, Bratislava, Dunajská 29. Tento v liste Spr. 90/95 z 25. augusta 1995 uviedol, že 19. novembra 1994 vykonala overenie fotokópií petičných hárkov Demokratickej únie Slovenska pani Ľudmila Anderková, a to na požiadanie členov dočasnej komisie Mandátového a imunitného výboru, pričom "pracovníčka overovala správnosť odpisu (fotokópie) listín s originálom v zmysle § 57 zákona č. 323/92 Zb. o notároch a notárskej činnosti". Z uvedeného listinného dôkazu ústavný súd uzavrel, že dočasná komisia Mandátového a imunitného výboru samotná vyhotovila fotokópie vyžiadaných originálov petičných archov Demokratickej únie Slovenska a na jej žiadosť boli tieto 19. novembra 1994 aj notársky overené (porovnané s originálmi) pracovníčkou Notárskeho úradu Bauer a Florianová Ľudmilou Anderkovou v sídle Národnej rady Slovenskej republiky na Mudroňovej ulici v Bratislave. Ako už bolo uvedené, archívne dokumenty Demokratickej únie Slovenska boli vydané Mandátovému a imunitnému výboru za účelom nazretia do nich a s cieľom: "získať poznatky o účelnosti vyžiadania odpisu, výpisu alebo reprodukcie archívnych dokumentov pre praktickú potrebu nazerajúceho". Zákon o archívnictve ani vyhláška ministerstva vnútra neustanovuje, aby samotný orgán, ktorému boli zaslané vyžiadané archívne dokumenty, z vlastného rozhodnutia a podľa vlastnej úvahy zhotovil kópie (reprodukcie) archívnych dokumentov. Ustanovenie § 9 ods. 1 spomenutej vyhlášky uvádza jednoznačne, že "výpisy, odpisy a reprodukcie archívnych

dokumentov môžu archívy vydávať na základe žiadosti a v súlade so spoločenským záujmom iba v tých prípadoch, keď sa žiadateľovi môže udeliť súhlas alebo povolenie využívať archívne dokumenty alebo toto využívanie sa mu nemôže odoprieť" (§ 11 a 12 zákona o archívnictve). Z uvedeného ustanovenia vyplýva, že na vyhotovenie reprodukcí (kópií) archívnych dokumentov sú určené výlučne archívy a tieto ich môžu zhotoviť iba na základe osobitnej žiadosti. Ústavný súd zo získaných písomných dôkazov zistil, že kópie vyžiadaných archívnych dokumentov (petičných hárkov Demokratickej únie Slovenska) dala vyhotoviť samotná dočasná komisia Mandátového a imunitného výboru a táto tiež 19. novembra 1994 dala notársky overiť ich súlad s originálmi. Uvedeným postupom dočasná komisia Mandátového a imunitného výboru porušila § 9 vyhlášky ministerstva vnútra, čím porušila právo pisateľa podnetu na ochranu pred neoprávneným zhromažďovaním údajov o jeho osobe, pretože podľa čl. 19 ods. 3 ústavy "každý má právo na ochranu pred neoprávneným zhromažďovaním ... údajov o svojej osobe". Oprávnenému, t. j. ústavou predpokladanému, zhromaždeniu osobných údajov uložených v archívnych dokumentoch mala na základe nazretia do nich predchádzať žiadosť dočasnej komisie Mandátového a imunitného výboru ministerstvu vnútra o vyhotovenie reprodukcí (kópií) originálov petičných archov Demokratickej únie Slovenska vo voľbách do Národnej rady Slovenskej republiky a tieto mohli byť vyhotovené ministerstvom vnútra až po zohľadnení príslušných ustanovení zákona o archívnictve (§ 11 ods. 5) a vyhlášky ministerstva vnútra (§ 9 ods. 1). Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol, že postupom dočasnej komisie Mandátového a imunitného výboru došlo k porušeniu ústavného práva Ing. Petra Ďuračku na ochranu pred neoprávneným zhromažďovaním údajov o svojej osobe dočasnou komisiou Mandátového a imunitného výboru Národnej rady Slovenskej republiky, tým aj k ujme na jeho právach podľa čl. 12 ods. 4 ústavy a čl. 3 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd.

**5. 5. Oboznamovanie s obsahom petičných archov Demokratickej únie
Slovenska ďalšími neoprávnenými osobami a iné nakladanie
s petičnými archami dočasnou komisiou
Mandátového a imunitného výboru**

V doplnení a spresnení svojho podania jeho pisateľ Ing. Peter Ďuračka ďalej uviedol, že porušenia jeho základných práv upravených v čl. 19 ods. 3 ústavy sa dočasná komisia Mandátového a imunitného výboru dopustila aj tým, že s obsahom petičných hárkov oboznamovala ďalšie neoprávnené osoby a ináč s nimi manipulovala. Zo získaných dôkazov ústavný súd nemohol potvrdiť opodstatnenosť uvádzaných argumentov pisateľa podnetu, a preto jeho podnetu v časti namietajúcej porušenie základného práva upraveného v čl. 19 ods. 3 ústavy uvedeným konaním dočasnej komisie Mandátového a imunitného výboru nebolo vyhovené.

II.

**Právo na ochranu osobných údajov
podľa čl. 22 ods. 1 ústavy**

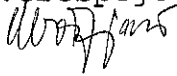
Pisateľ podnetu Ing. Peter Ďuračka v podnete uviedol, že konaniami a postupmi dočasnej komisie Mandátového a imunitného výboru, ktoré podrobne opísal, došlo tiež k porušeniu jeho základného práva na ochranu osobných údajov upraveného čl. 22 ods. 1 ústavy. Odvolanie sa pisateľa podnetu na čl. 22 ods. 1 ústavy však nemá ani vecnú a ani logickú súvislosť s namietaným konaním dočasnej komisie Mandátového a imunitného výboru, pretože ochrana osobných údajov sa podľa čl. 22 ods. 1 ústavy zaručuje iba v priamej súvislosti s listovým tajomstvom a tajomstvom dopravovaných správ. Z uvedeného dôvodu nebolo podnetu Ing. Petra Ďuračku v časti namietajúcej porušenie svojho základného práva na ochranu osobných údajov podľa čl. 22 ods. 1 označenými konaniami dočasnej komisie Mandátového a imunitného výboru vyhovené.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať
opravný prostriedok.

V Košiciach 29. novembra 1995

Za správnosť vyhotovenia:

Olga Verešpejová

Viera Mrazová
JUDr. Viera

M r á z o v á

predsedníčka senátu